

Управління водними ресурсами на рівні громади

Бриф

2026

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Чому громадам потрібно займатися управлінням водними ресурсами?.....	4
2. Система інтегрованого управління: хто за що відповідає?.....	6
3. Євроінтеграція та амбіція-2027: за якими стандартами тепер розвиваються громади?.....	10

Вступ

Цей бриф розроблено в межах проєкту **LIFE-U-SPRINGBOARD**, що співфінансується Європейським Союзом в межах Програми LIFE.

Проєкт LIFE-U-SPRINGBOARD спрямований на посилення спроможності України у сфері водопостачання, водовідведення та сталого управління водними ресурсами відповідно до європейських підходів і стандартів. Проєкт підтримує українські громади, водоканали, органи влади та профільні інституції у пошуку, адаптації та впровадженні технічних, управлінських і фінансових рішень для модернізації сектору.

Серія тематичних брифів LIFE U-SPRINGBOARD розроблена як практичний інформаційний інструмент для представників органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, експертів та інших заінтересованих сторін. Її завдання - пояснити ключові зміни, виклики та можливості у сфері управління водними ресурсами, водопостачання та водовідведення, а також підтримати поінформоване ухвалення рішень на місцевому рівні.

Матеріали серії мають на меті надати громадам і водоканалам практичні орієнтири щодо вимог європейського законодавства, планування розвитку водної інфраструктури, визначення пріоритетів модернізації та підготовки до залучення фінансування.

Авторка - **Маргарита Женчук** (m.zhenchuk@gmail.com);

Рецензент - **Володимир Воробей** (vv@ppv.net.ua);

Літературний редаткор - **Євген Редько**;

Дизайнерка - **Ольга Мацьків**.

При цитуванні тексту цього брифу (повністю чи частково) необхідне прямиєвикористання першоджерела з посиланням на нього.

Зміст цього брифу є відповідальністю партнерів проєкту LIFE-U-SPRINGBOARD і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

1. Чому громадам потрібно займатися управлінням водними ресурсами?

Тривалий час управління водними ресурсами сприймали як суто технічне завдання: «є труба, є насос, за це відповідає директор водоканалу». Централізована система передбачала, що держава визначає плани управління, фінансує будівництво й латає дірки. Проте реформа децентралізації й наближення України до стандартів ЄС змінили цю парадигму. Сьогодні управління водними ресурсами – це політична та фінансова відповідальність голови громади та депутатського корпусу.

Від водокористування до «доброго стану» водних об'єктів (масиви поверхневих і підземних вод): Згідно з Водною рамковою директивою ЄС (головного «водного» закону), управління ресурсами – це не лише забезпечення водопостачання та водовідведення. Це передусім

обов'язок громади підтримувати або відновлювати «добрий стан» усіх водних об'єктів на своїй території

(річок, озер, підземних вод). Це означає створення балансу, де річка — не просто джерело ресурсу чи каналізаційний колектор, а жива екосистема. Тільки якщо досягти «доброго стану» (Конкретні фізико-хімічні та біологічні показники, яким має відповідати річка у громаді, визначені в Наказі Мінприроди № 5 від 14.01.2019 «Про затвердження Методики віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод, а також віднесення штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод») **водойм, громада може гарантувати довгострокову безпеку для людей (якість життя, здоров'я) та збереження природи (біорізноманіття, самоочищення річки).**

Активи належать громаді: Повний комплекс активів систем централізованого водопостачання, водовідведення та очищення стічних вод – включно зі свердловинами, мережами, насосними станціями та очисними спорудами – належить до комунального майна. Відповідно до принципу децентралізації, органи місцевого самоврядування (ОМС) – ключові суб'єкти, відповідальні за забезпечення сталості цих послуг: їхньої безперебійності, якості та фінансової життєздатності.

Фінансовий потенціал та джерела доходів: Ефективне управління водними ресурсами – це прямий інструмент наповнення місцевого бюджету, адже сучасна бюджетна система закріплює за громадами значну частку «водних» надходжень. Зокрема, до загального фонду громади спрямовують **45 %** рентної плати за спеціальне використання води, **25 %** ренти за видобуток підземних вод для централізованого постачання, а також повний обсяг орендної плати за користування водними об'єктами та штрафів за порушення водного законодавства. Спеціальний фонд громади, призначений для природоохоронних заходів, поповнюється завдяки **55 %** екологічного податку та **70 %** стягнень за шкоду, заподіяну

порушенням законодавства. Відповідно до статті 10 Водного кодексу України, реалізація заходів з раціонального використання, охорони та відтворення вод належить до безпосередньої компетенції місцевих рад. Отже, належний контроль у цій сфері перетворює екологічну відповідальність на реальне джерело фінансового ресурсу для розвитку громади.

Роль держави зміщується: Національні органи (відповідні міністерства, Держводагентство) тепер стають «регуляторами». Вони встановлюють екологічні стандарти та цілі й контролюють їх дотримання, тоді як шлях досягнення цих цілей має розробити сама громада.

Сучасне управління водою = економічна привабливість громади.

Інвестиційна привабливість та екологічний капітал: Доступ до надійної системи водопостачання та водовідведення – це базовий фактор для залучення інвестицій. Водночас наявність сучасної системи очищення стічних вод свідчить про високу управлінську спроможність громади та її здатність забезпечити безпечне життєве середовище в довгостроковій перспективі. Це не лише мінімізує екологічні ризики та майбутні витрати на відновлення природних ресурсів, а й формує репутацію громади як надійного та відповідального партнера.

На замітку: Згідно з даними European Environment Agency (EEA), витрати на водну інфраструктуру (водопостачання та водовідведення) традиційно становлять найбільшу частку у структурі екологічних інвестицій як державного, так і приватного секторів ЄС. Останні двадцять років це [+/- 40 % усіх екологічних інвестицій ЄС](#).

2. Система інтегрованого управління: хто за що відповідає?

Відповідно до [Водної стратегії України до 2050 року](#), управління водними ресурсами стає **інтегрованим**. Це означає, що рішення ухвалюють не в межах адміністративних кордонів областей, а в межах природних кордонів річкових басейнів.

Структура управління – це чітка вертикаль, де кожен рівень має свою роль:

Центральний рівень (Міністерства та Держводагентство)

- **Функція:** Формування державної політики, розроблення нормативів і координація виконання міжнародних зобов'язань (зокрема, директив та регламентів ЄС).
- **Роль:** Визначає стратегічні «правила гри» й розробляє програми фінансування (наприклад, програма [«Відновлення водопостачання і водовідведення України»](#) (Ukraine Water Recovery)). Крім планування, держава здійснює безпосереднє регулювання через систему

дозволів на спеціальне водокористування. Такий дозвіл обов'язковий для всіх суб'єктів громади, які забирають понад 5 м³ води на добу або скидають стічні води у водні об'єкти

Це головний механізм, за яким держава контролює ліміти використання ресурсу й дотримання екологічних нормативів на вашій території.

Басейновий рівень (БУВР – Басейнові управління)

- **Функція:** Виконавча влада в межах одного з 9 районів річкових басейнів.
- **Роль:** Саме БУВР становлять «інженерний центр» басейну. Вони проводять державний моніторинг вод, збирають дані про забруднення і є головними розробниками та координаторами імплементації ПУРБ. Це основний контакт для територіальної громади (ТГ) у технічних питаннях.

Консультативно-дорадчий рівень (Басейнові ради)

- **Функція:** Майданчик для діалогу («водний парламент» басейну).
- **Роль:** До складу рад належать представники влади, бізнесу, науки та громадськості. Це ключовий орган, де, згідно з наказом № 23 від 26.01.2017 р. [«Про затвердження Типового положення про басейнову раду»](#), погоджують пріоритети розвитку басейну. Зокрема, відповідно до своїх завдань, Басейнова рада:

- надає пропозиції щодо проєктів планів управління річковими басейнами та Програм заходів;
- сприяє узгодженню інтересів і координації дій між ОМС, водокористувачами та підприємствами;
- надає пропозиції щодо джерел фінансування та пріоритетності реалізації природоохоронних заходів (наприклад, визначає черговість модернізації очисних споруд).

Засідання ради проводять за потреби, але **не менш ніж два рази на рік**. Громади мають обов'язково бути представлені в Басейнових радах, щоб їхній голос був почутий під час планування та розподілення ресурсів.

Стратегічний рівень (ПУРБ – План управління річковим басейном)

- **Функція:** Головний документ («дорожня карта») басейну на 6 років. Наразі в Україні затверджено [дев'ять ПУРБ до 2030 року](#).
- **Роль:** Саме через ПУРБ реалізують інтегроване управління. Це «спільний суспільний договір» усіх водокористувачів басейну. Усі дії в басейні координують Басейнові управління (БУВР) спільно з Басейновими радами на основі ПУРБ. Вони стежать за тим, щоб розвиток однієї громади чи галузі (наприклад, агросектору) не вичерпав спільні ресурси й не зашкодив екологічному стану річки для сусідів нижче за течією.

ПУРБ містить **Програму заходів**. Якщо проєкту (побудови або реконструкції міських очисних споруд, розчищення русла, встановлення водоохоронних зон тощо) немає в цьому переліку, то отримати державне або європейське фінансування стає складно. ПУРБ – юридична підстава для цього.

Є три критичні аспекти, які становлять зону відповідальності громади:

1. **Фінансова сталість і тарифний виклик:** Місцева влада несе кінцеву відповідальність за фінансування послуг із водопостачання та водовідведення – або встановлюючи економічно обґрунтований тариф, або дофінансовуючи (надаючи дотації) з місцевого бюджету. Для більшості громад України саме виконками місцевих рад безпосередньо затверджують тарифи, тоді як для великих водоканалів це здійснював Національний регулятор (НКРЕКП). Проте умови формування тарифів у 2026 році зазнали змін. Політичне стримування цін на воду – давнє явище, черговим етапом якого став заклик Уряду до НКРЕКП наприкінці 2025 року не підвищувати тарифи. Така багаторічна практика призвела до того, що чинні тарифи на послуги водопостачання та водовідведення часто не покривають навіть операційних витрат (електрику, зарплати, реагенти), не кажучи про капітальні інвестиції в модернізацію.

У лютому 2026 року Верховна Рада України ухвалила Закон № 4777-IX ([Закон України № 4777-IX від 10.02.2026](#) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування енергетичних ринків, конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії та посилення енергетичної стійкості») **щодо удосконалення функціонування енергетичних ринків та посилення енергетичної стійкості, згідно з яким повноваження щодо встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення тимчасово передають від Національного регулятора до місцевих адміністрацій, зокрема до обласних та Київської міської державної адміністрації. Нові правила обмежені періодом воєнного**

стану та одним роком після його завершення. Після набрання законом чинності (11.03.2026) НКРЕКП матиме 90 днів, щоб передати всі розрахунки місцевим органам влади для затвердження нових тарифів. Для органів місцевого самоврядування це створює нову реальність: хоча право затверджувати тариф перейшло на рівень області, обов'язок фінансово підтримувати водоканали залишається на громадах. Оскільки тарифи в таких умовах більше не становлять інструмент повного покриття витрат, єдиним шляхом до фінансової стійкості стає зниження собівартості послуг. Саме тому інвестиції в енергоефективність і заміну аварійних мереж, передбачені в ПУРБ, перетворюються з додаткових екологічних заходів на дієвий інструмент оптимізації витрат місцевого бюджету.

2. Планування розвитку: Включення потреб громади до Плану управління річковим басейном (ПУРБ) становить обов'язкову передумову для залучення інвестицій. Без відповідного запису в ПУРБ громада втрачає право претендувати на кошти державного бюджету чи міжнародних донорів, адже проєкт не матиме офіційного статусу басейнового пріоритету. Проте це можна виправити:

- можна подати пропозиції щодо включення проєкту до Програми заходів на черговому засіданні відповідної Басейнової ради;
- підготувати обґрунтування, як саме захід допоможе річці досягти «доброго стану» (наприклад, наскільки зменшиться обсяг забруднених стоків); саме Басейнова рада має надавати пропозиції щодо пріоритетності реалізації заходів;
- звернутися до Секретаріату басейнової ради (при БУВР) заздалегідь, щоб питання додали до порядку денного.

3. Екологічна безпека: Сьогодні відповідальність за порушення водного законодавства базується на двох механізмах, проте вони не завжди діють як ефективний стимул для модернізації:

адміністративні штрафи (ст. 59 КУпАП): накладаються на посадових осіб; наразі їхні розміри часто залишаються символічними, що не спонукає до реальних змін;

відшкодування збитків (Методика №389): ДЕІ (екоінспекція) нараховує суми за забруднення, засмічення вод або самовільне водокористування. Теоретично це мільйонні нарахування – наприклад, [у січні 2025 року ДЕІ у Хмельницькій області звернулася до Господарського суду з позовом проти КП «Ізяславводоканал» на майже 30 млн грн](#) за перевищення нормативів скиду забруднювальних речовин у річку Горинь, самовільне водокористування та неналежний стан очисних споруд – порушення, зафіксовані ще 2021 року. Проте на практиці ці суми часто роками оскаржують у судах, вони суттєво зменшуються або їх узагалі скасовують через процедурні моменти – і показово, що між фіксацією порушень і поданням позову минуло понад три роки. Тому такі нарахування поки не стали дієвим «економічним батогом».

У зв'язку з наближенням до стандартів ЄС (зокрема, через виконання **статті 23 Водної рамкової директиви** щодо «ефективних та стримувальних» фінансових стягнень) Україна трансформує законодавство:

- **Реформа системи фінансової відповідальності:** на березень 2026 року Кабінет Міністрів України схвалив законопроект щодо посилення відповідальності у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів. Документ передбачає радикальне збільшення штрафів за забруднення й засмічення водойм, самовільне водокористування, порушення водоохоронного режиму, а також за безгосподарне використання води й відсутність належного обліку ресурсів. Крім зростання сум, законопроект суттєво розширює перелік правопорушень, за які передбачене стягнення. Головна мета цих змін – зробити заходи впливу за порушення законодавства такими вагомими («дієвими та стримувальними» за стандартами ЄС), щоб громаді стало економічно вигідніше інвестувати в сучасні очисні споруди та енергоефективні мережі, ніж мати постійні збитки через сплату штрафів.
- **Синхронізація з ПУРБ:** у майбутньому доступ до фінансових ресурсів (державних субвенцій та фондів ЄС) буде закритий для тих громад, які не виконують заходів із досягнення «доброго стану» вод, прописаних у басейнових планах.

У Європейському Союзі за недотримання екологічних стандартів (зокрема, Директиви про очищення міських стічних вод) відповідальність надзвичайно сувора й невідворотна:

- **Штрафи від Єврокомісії:** якщо країна не забезпечує «доброго стану» вод, Європейська Комісія подає позов до Суду ЄС. Суд нараховує штрафи, які країни **зобов'язані сплатити** без можливості подальшого оскарження.
- **Реальні приклади:**
 - **Італія:** була змушена сплатити одноразовий штраф у **25 млн євро** та додатково по **30 млн євро за кожні шість місяців** зволікання, доки сотні муніципалітетів не привели системи очищення до ладу.
 - **Греція** та **Іспанія:** протягом років сплачували мільйонні пені за кожну громаду, яка й далі скидала неочищені стоки.

Важливий сигнал для ТГ: для європейського правосуддя «відсутність коштів у бюджеті» чи «застаріле обладнання» – це не виправдання. Після вступу до ЄС будь-яке забруднення річки перетвориться на суворі фінансові санкції, які держава неминуче перекладатиме на відповідальні громади.

3.Євроінтеграція та амбіція-2027: за якими стандартами тепер розвиваються громади?

Якщо децентралізація передала громадам «ключі» від водних активів, то євроінтеграція визначає чітку інструкцію з їхньої експлуатації. Україна має амбіцію до 2027 року завершити основний етап адаптування законодавства до права ЄС, що означає зміну самої філософії управління.

У старій системі головним була «кількість»: скільки кубометрів води подано чи скільки кілометрів труб прокладено. Європейський принцип ставить у центр «результат» для довкілля та людини: чи стала річка чистою (досягнення «доброго стану»), чи безпечна вода для здоров'я в довгостроковій перспективі і чи здатна екосистема відновлюватися. Тобто

ми переходимо від звітування про «процеси» до відповідальності за «стан» довкілля.

Європейське законодавство – це не суха бюрократична догма: якщо у країні-члена є вагомі причини, через які вона не може досягти екологічних цілей, то країна-член може створити список винятків, детально описавши в ПУРБ причини недосягнення.

Поточна нормативна рамка:

Водна рамкова директива (ВРД, [Директива 2000/60/ЄС](#) про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики). Це європейський «конституційний» закон для всієї водної політики. Свого часу він докорінно змінив філософію управління водою: від адміністративного підходу (у межах району чи області) до екологічного (у межах річкового басейну).

Про що Директива: ключові положення для ОМС

- **Мета – «добрий стан»:** досягнення доброго екологічного та хімічного стану вод – це юридичний обов'язок. Кожне рішення громади (щодо забудови чи нових підприємств) мають оцінювати через вплив на стан водних ресурсів.
- **Басейновий принцип:** вода не знає адміністративних кордонів, тож її захист планують за природними межами – річковими басейнами.
- **ПУРБ як «дорожня карта»:** основний інструмент планування – План управління річковим басейном (ПУРБ), який оновлюють щو 6 років. Усі інфраструктурні рішення громади мають відповідати цілям, прописаним у ПУРБ.

- **Принцип «забруднювач платить» (відшкодування витрат):** Директива передбачає, щоб тарифи на воду були економічно обґрунтовані. Вони мають охоплювати не лише експлуатаційні (зарплати, електрику), а й екологічні та ресурсні витрати (компенсацію за вилучення ресурсу з природи та шкоду, завдану екосистемі).
- **Участь громад:** Директива зобов'язує залучати місцеву владу та громадськість до розроблення та актуалізації планів управління.

Що вже транспоновано і працює в Україні?

Україна вже заклала законодавчий фундамент для роботи за стандартами ВРД:

- **Водний кодекс України:** у 2016 році статтею 13-2 офіційно запроваджено ПУРБ як головний документ стратегічного планування.
- **Постанова КМУ №336 від 18.05.2017:** затверджено «Порядок розроблення плану управління річковим басейном», який детально визначає шлях створення цих документів.
- **Затверджені ПУРБ:** наприкінці 2024 року Україна офіційно затвердила ПУРБ для всіх [9 районів річкових басейнів на період 2025–2030 роки](#). Це юридична підстава для отримання державного та міжнародного фінансування проєктів громад.
- **Басейнові ради:** створено [13 басейнових рад](#) – майданчиків, де представники громад можуть безпосередньо впливати на пріоритети басейну й захищати інтереси своїх мешканців.

Що буде зроблено для повноцінної імплементації (2026–2028 рр.)?

Згідно з євроінтеграційними планами, щоб система запрацювала на повну потужність «на місцях», заплановано:

- **реформувати водно-цінову політику:** ухвалити Стратегію відшкодування витрат на водні послуги й розробити методологію включення екологічних витрат у тарифи;
- **запровадити економічні інструменти:** внести зміни до Бюджетного та Податкового кодексів. Мета полягає в тому, щоб рентну плату за воду та екологічні податки цільово спрямовували на заходи, визначені в ПУРБ;
- **реформувати систему штрафів:** посилити відповідальність за порушення водного законодавства, щоб заходи впливу стали «дієвими, пропорційними та стримувальними» (effective, proportionate and dissuasive – згідно зі ст. 23 ВРД);
- **забезпечити новий контроль забруднення:** запровадити правила для одночасного контролю точкових (труби водоканалів) і дифузних (змиви з полів) джерел забруднення.

Директиви про очищення міських стічних вод ([Директива \(91/271/ЄЕС\)](#) – діє до 31.07.2027 р. та [Директива \(ЄС\) 2024/3019](#) – набуває чинності з 01.08.2027 р.)

Ці документи встановлюють правила гри для найдорожчого сектору водної інфраструктури. Якщо Водна рамкова директива – це «конституція», то ці Директиви – «технічний регламент», який визначає, як саме маємо чистити воду перед скиданням у річку.

Про що директиви: ключові положення для ОМС

- **Базовий стандарт (2000 PE):** PE (популяційний еквівалент) (Відповідно до Закону України №2887-IX від 12.01.2023 «Про водовідведення та очищення стічних вод», популяційний еквівалент – числовий показник навантаження стічної води органічними речовинами, що підлягають біологічному розкладанню, з п'ятиденним біохімічним споживанням кисню, що становить 60 грамів кисню на людину на добу) – це універсальний показник органічного забруднення води, яке створює одна людина за добу (1 PE). Громади з навантаженням від **2000 PE** зобов'язані забезпечити централізоване водовідведення й **біологічне (вторинне) очищення** стоків відповідно до Директиви (91/271/ЄЕС).
- **Нові рівні очищення (Директива 2024/3019):** крім біологічного очищення, впроваджує:
 - **третинне очищення:** видалення біогенів (азоту та фосфору) для агломерацій від 10 000 PE;
 - **четвертинне очищення:** видалення мікрозабруднювачів (залишки ліків, косметики тощо) з 2035 року для $\geq 100\,000$ PE та з 2039 року для $\geq 10\,000$ PE.
- **Енергонеутральність:** до 2045 року великі очисні споруди (від 10 000 PE) мають виробляти стільки відновлюваної енергії (біогаз, сонячна, вітрова енергія, теплові насоси), скільки споживають.
- **Енергетичні аудити:** стають обов'язковими що 4 роки (з 2027 р. для об'єктів $\geq 100\,000$ PE, з 2030 р. – для $\geq 10\,000$ PE).

Що вже транспоновано та працює в Україні?

Україна вже почала шлях до виконання «базового» рівня:

- [Закон України №2887-IX від 12.01.2023 «Про водовідведення та очищення стічних вод»](#): ключовий документ, який офіційно закріпив термін «популяційний еквівалент» та обов'язок ОМС забезпечити водовідведення для населених пунктів від 2000 PE.
- **ПУРБ 2025–2030:** більшість інфраструктурних заходів у затверджених планах управління басейнами орієнтовані саме на досягнення стандартів біологічного очищення (виконання «базис» Директиви 91/271/ЄЕС).
- [Державна цільова екологічна програма технічної модернізації підприємств водовідведення та очищення стічних вод, що перебувають у державній або комунальній власності, на період до 2034 року \(програма «Екостоки»\)](#): стратегічний інструмент фінансування оновлення застарілих станцій до рівня сучасних вимог.

Що буде зроблено для повноцінної імплементації (2026–2030 рр.)?

Країна готується перейти на нові стандарти:

- **Цифровізація звітності:** затвердження індикаторних показників моніторингу, якими звітність суб'єктів господарювання приводять у відповідність до форматів ЄС (Імплементаційне рішення 2014/431/ЄС).
- **Адаптація до нового стандарту 2024/3019:** чинності набувають зміни до Закону України «Про водовідведення та очищення стічних вод», покликані впровадити термінологію та процеси **третинного і четвертинного очищення**.

Для українських громад це означає, що Україна як країна-кандидат отримає перехідні періоди в Договорі про приєднання, які відтермінують обов'язкове повне впровадження цих стандартів на кілька років (як це було для інших країн-кандидатів). Водночас органам місцевого самоврядування варто розглядати нові стандарти **Директиви (ЄС) 2024/3019** як важливий стратегічний орієнтир. Оскільки Україна може отримати перехідні положення для поступового впровадження цих норм, відповідність проєктів модернізації очисних споруд саме сучасним європейським вимогам стане вагомою перевагою. Завдяки цьому громада може діяти на випередження, забезпечуючи високу конкурентоспроможність своїх заявок у разі залучення коштів з фондів ЄС (як-от Фонд згуртованості чи Фонд регіонального розвитку) і мінімізуючи ризики додаткової перебудови систем у майбутньому.

Директива про якість води для споживання людиною (Директива (ЄС) 2020/2184 – нова редакція) гарантує безпеку питної води «від джерела до крана».

Про що Директива: ключові положення для ОМС

- **Ризикоорієнтований підхід:** замість простого контролю якості води на виході, Директива передбачає оцінювання загроз на всьому шляху, тобто моніторинг басейнів річок (де беруть воду), станції очищення і, що важливо, внутрішньобудинкових мереж (наприклад, перевірка на наявність свинцю у старих трубах, бактерії *Legionella*).
- **Прозорість та цифровізація:** громади та суб'єкти господарювання зобов'язані забезпечити, щоб кожен споживач регулярно (щонайменше раз на рік) отримував базовий набір інформації автоматично, без необхідності подавати запит у зручний спосіб, а також забезпечити доступ до інформації онлайн. Кожен мешканець має отримувати (наприклад, разом із рахунком) дані про:
 - показники якості води;
 - вартість літра та кубометра води;
 - своє річне споживання порівняно із середнім показником у громаді.
- **Доступ до води для вразливих груп:** органам місцевого самоврядування необхідно ідентифікувати людей, які мають обмежений доступ до води (малозабезпечені, вразливі верстви), і забезпечити їм цей доступ (наприклад, облаштувати бювети чи безкоштовні пункти розливу).

- **Нові параметри безпеки:** запроваджують суворіші норми контролю за мікрозабруднювачами (ендокринні дескриптори, PFAS (пер- та поліфторалкільні речовини) – «вічні хімікати» тощо) – це одна з найскладніших і найдорожчих частин нової Директиви. Це те, що відрізняє «сучасний» європейський стандарт від застарілих норм.

Що вже транспоновано та працює в Україні?

Наразі ми перебуваємо на етапі активного оновлення законодавства:

- **Закон України №2918-III від 01.07.2002 «Про питну воду та питне водопостачання»:** основний акт, що визначає обов'язки постачальників води.
- **Державні санітарні норми (ДСанПін 2.2.4-171-10):** встановлюють поточні вимоги до якості води, проте потребують подальшого наближення до нових стандартів ЄС.
- Схвалено Концепцію Державної цільової соціальної програми покращення питного водопостачання України до 2035 року (розпорядження [КМУ № 1271-р від 19.11.2025](#)). Це наразі головний фінансовий інструмент, за допомогою якого громади зможуть модернізувати станції водопідготовки.

Що буде зроблено для повноцінної імплементації (2026-2027 рр.)?

Заплановано наступні кроки:

- набрання чинності змінами до законів щодо впровадження **ризикоорієнтованого підходу**;
- оновлення Порядку надання послуг водопостачання та водовідведення (зміни до [Постанови КМУ № 690 від 05.07.2019](#)) про інформування споживачів про якість питної води та початок лабораторних аналізів води у внутрішньобудинкових мережах багатоквартирних будинків.
- ухвалення Порядку оцінювання ризиків питного водопостачання, що остаточно зафіксує правила роботи для водоканалів у нових умовах.

Крім трьох «базових» Директив, європейське водне право має низку інших важливих актів, як-от **Директива про підземні води (2006/118/ЄС)**, **Директива про воду для купання (2006/7/ЄС)**, **Нітратна директива (91/676/ЄЕС)** та **Директива про паводки (2007/60/ЄС)**. Хоча відповідальність за їхнє впровадження насамперед лежить на державних органах, вплив на громади залишається значним.

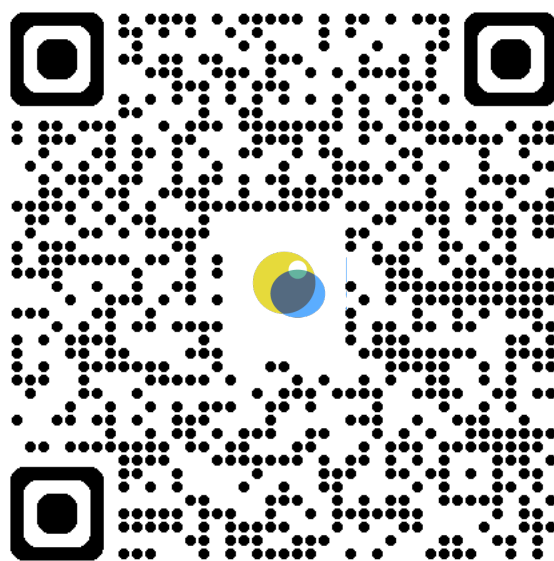
До прикладу, на виконання Директиви про паводки розпорядженням КМУ затверджені Плани управління ризиками затоплення (ПУРЗи) ([Розпорядження від 8 жовтня 2022 р. № 895-р](#) «Про затвердження планів управління ризиками затоплення на окремих територіях у межах районів басейнів річок»). На відміну від ПУРБів, ці плани не містять фіксованих обсягів фінансування, проте більшість передбачених ними заходів надзвичайно капіталомісткі (будівництво дамб, реконструкція гідротехнічних споруд) та передбачають видатки з державного та місцевих бюджетів. Зважаючи, що на початок 2025 року зношеність водогосподарської інфраструктури сягала 93 %, модернізація протипаводкових споруд стає для ОМС критичним питанням просторового планування та безпеки.

Не менш важливою для громад є Нітратна директива, положення якої вже частково інтегровані в українське законодавство (зокрема, через Методику визначення зон, вразливих до накопичення нітратів, затверджену наказом Міндовкілля) ([Наказ Міндовкілля № 244 від 15.04.2021](#) «Про затвердження Методики визначення зон, вразливих до (накопичення) нітратів»). Для ОМС це означає потребу інвентаризувати джерела забруднення та здійснювати моніторинг сільськогосподарської діяльності на своїй території. Громади мають враховувати ці зони, розробляючи комплексні плани просторового розвитку, щоб запобігти отруєнню водоносних горизонтів і забезпечити населення безпечною питною водою.

Отже, європейське законодавство встановлює комплексну рамку екологічного нагляду: для громади це означає перехід від операційного ремонту мереж до стратегічного управління водними об'єктами й територіями навколо них, а також системного захисту населення від природних і техногенних ризиків.



Більше про проєкт тут



[ПУРБ для річкового басейну](#)

[Каталог рішень LIFE-U-SPRINGBOARD](#)

[Український водний портал](#)

